

Plan działań jst Gminy Nowogródek Pomorski

I. WSTĘP

Bogactwo walorów przyrodniczych i krajobrazowych Gminy Nowogródek Pomorski jest elementem zachęcającym do rozwoju różnych form turystyki, kultury i rekreacji na danym obszarze. Coraz częściej osoby wypoczywające na obszarze powiatu myśliborskiego wybierają aktywną formę wypoczynku chcąc jednocześnie poznawać walory przyrodnicze i krajobrazowe tych obszarów. Turyści podróżują coraz częściej rowerem, pieszo lub kajakami. Nowe formy aktywnego wypoczynku wymuszają także na Gminie Nowogródek Pomorski dostosowanie istniejącej infrastruktury do wymogów godnego i atrakcyjnego podróżowania tak, aby potencjalni turyści chcieli tutaj wracać i zabierali ze sobą innych turystów. Często powstanie nowej infrastruktury jest warunkiem koniecznym, aby w ogóle zaistniała możliwość podziwiania walorów przyrodniczych określonego obszaru.

Gmina Nowogródek Pomorski posiada wiele obszarów, które stanowią jej potencjał endogeniczny oparty o elementy będące w posiadaniu, które odpowiednio uwypuklone mogą nadać całości nowy sens. Dlatego też, aby ten potencjał zaczął funkcjonować trzeba zarówno dokładnie go określić, a następnie zaplanować działania, które przyniosą wymierne efekty.

II. DIAGNOZA OBSZARU WRAZ ZE WSKAZANIEM POTENCJAŁU ENDOGENICZNEGO

Gmina Nowogródek Pomorski leży we wschodniej części powiatu myśliborskiego, znajdującego się w południowo – zachodniej części województwa zachodniopomorskiego. Od zachodu i północy sąsiaduje z gminą Myślibórz, od wschodu z gminą Barlinek. Południową i południowo – zachodnią granicę stanowi granica województw zachodniopomorskiego i lubuskiego, wzdłuż której gmina Nowogródek Pomorski sąsiaduje z gminami Kłodawa i Lubiszyn (powiat gorzowski). Granice administracyjne gminy Nowogródek Pomorski na przeważającej długości są granicami sztucznymi, biegnącymi w obrębie użytków rolnych i kompleksów leśnych. Na niewielkich odcinkach granicę stanowią naturalne wydzielienia, którymi są fragmenty koryta rzeki Marwicy i linii brzegowej jezior: południowy brzeg jeziora Sulimierskiego, północny brzeg jeziora Rokitno, wschodni i północny brzeg jeziora Karskie Małe, południowy brzeg jeziora Ściegienko, wschodni brzeg jeziora Kozie. Powierzchnia gminy wynosi – ok. 146 km², Gmina charakteryzuje się bardzo wysokim stopniem zalesienia (ok. 45 % powierzchni gminy).

Liczba sołectw – 10:

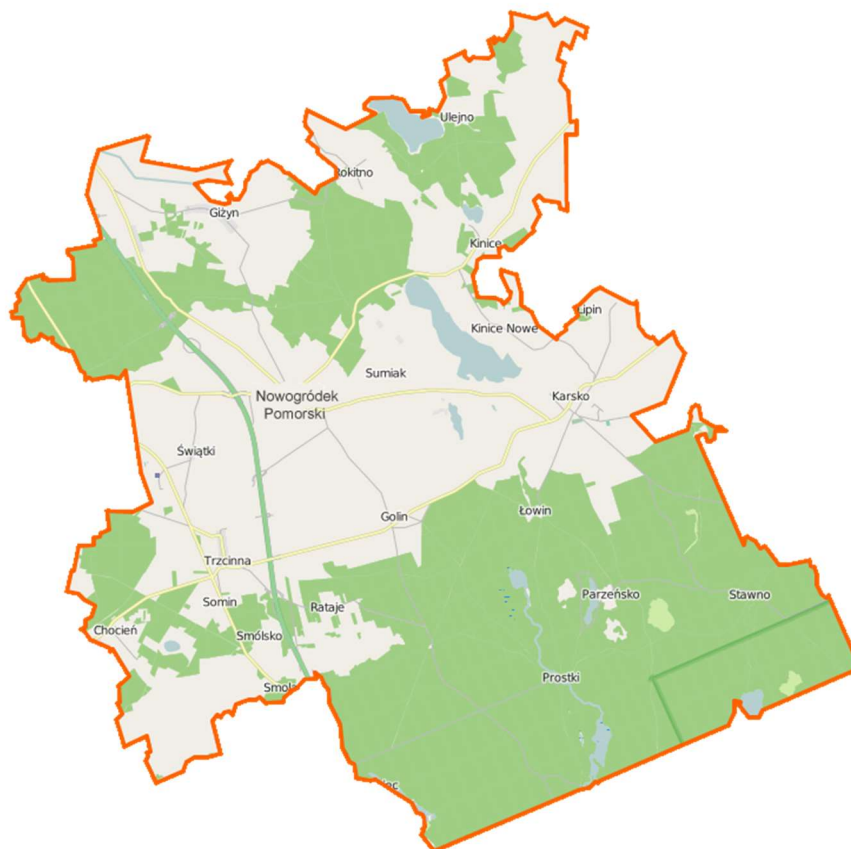
- 1) sołectwo Giżyn;
- 2) sołectwo Nowogródek Pomorski, obejmujące: Kolonię Nowogródek, Pachocino i Nowogródek Pomorski
- 3) sołectwo Rokitno;
- 4) sołectwo Trzcina obejmujące wsie: Chocień, Rataje, Smolary, Smólsko, Somin, Trzcina;
- 5) sołectwo Sumiak, obejmujące wsie Karlin, Sumiak;
- 6) sołectwo Golin, obejmujące wsie Golin, Sołacz;

- 7) sołectwo Karsko, obejmujące wsie Karsko i Lipin;
- 8) sołectwo Świątki;
- 9) sołectwo Kinice, obejmujące wsie Kinice i Ulejno;
- 10) sołectwo Parzeńsko, obejmujące wsie Parzeńsko, Ławin i Stawno

Gmina Nowogródek Pomorski leży na granicy Pojezierza Myśliborskiego – część północna – i Równiny Gorzowskiej – część południowa. Rzeźba terenu została ukształtowana przez lądolód skandynawski oraz procesy z nim związane. Ukształtowanie obszaru gminy charakteryzuje pasmowym układem głównych jednostek geomorfologicznych. Są to: równina sandrowa, strefa moreny czołowej oraz równina moreny dennej.

Gmina Nowogródek Pomorski charakteryzuje się wysoką jakością produktów turystycznych. Obfitość lasów bogatych w runo leśne i zwierzynę łowną, obfitość cieków wodnych, w tym atrakcyjne jezioro Ulejno, Karskie Wielkie, Kinickie będące siedliskiem ryb, przyciąga wędkarzy i myśliwych. Do rozwoju proekologicznych form turystyki, które powinny być oparte na zasadach zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju, dodatkowo predysponują gminę ciekawostki przyrodnicze i obszary chronionego krajobrazu ważne ornitologicznie i botanicznie a także zabytki, które odpowiednio zagospodarowane mogą stać się miejscami atrakcyjnymi dla mieszkańców i turystów. Wśród miejscowości, które wykazują tendencje rozwoju w sektorze turystyki są: Giżyn oraz Kinice.

Mapa obrazująca Gminę Nowogródek Pomorski

Atrakcje turystyczne gminy to przede wszystkim:

- ✚ Jeziora o czystej wodzie i bogactwie zwierząt (Karskie Wielkie, Parzeńskie, Ulejno, Ściegienno, Blade, Ciche, Sumiackie, Kinickie, Okrągłe),
- ✚ Obszar Chronionego Krajobrazu C (Barlinek);
- ✚ Zabytkowy zespół pałacowo - parkowy (w tym Pałac z 1922-1923 roku) w Giżynie, który do lat 70-tych służył jako szkoła
- ✚ Zabytkowa kaplica cmentarna rodziny von Borck w Giżynie, na terenie której corocznie odbywają się inscenizacje wojen secesyjnych;
- ✚ Kościół MB Królowej Polski w Nowogrodku Pomorskim - Kościół parafialny z granitowej kostki, obecnie pw. NMP Królowej Polski, wzniesiono tu w drugiej połowie XIII wieku (wzniesiony z ciosów granitowych, spalony w czasie wojny trzydziestoletniej). Uległ on zniszczeniu wraz z całym prywatnym miasteczkiem w XVII w. Odbudowa nastąpiła w 1752 r. Z tego okresu pochodzi też wieża o konstrukcji ryglowej z barokowym hełmem. Zabytkowy ołtarz powstał w XIX w. W kościele znajdują się organy w stylu neobarokowym z przełomu XIX i XX wieku, odrestaurowane w 2007 roku. Wewnątrz ciekawa polichromia z XVIII w. i neobarokowy ołtarz z XIX w.
- ✚ Kościół filialny p.w. Św. Antoniego w Karsku - gotycka, kamienna świątynia z drugiej połowy XIII wieku, wzniesiona przez zakon cystersów z Kołbacza. Jest to najstarsza budowla we wsi Karsko
- ✚ park wiejski z ciekawym drzewostanem (aleje grabowa i kasztanowców, ponadto klon zwyczajny, jawor, wiąz szypułkowy, jesion wyniosły, lipa, buk, dąb, topola czarna).
- ✚ ruina wiatraka holenderskiego z XIX w. (przy ulicy Gorzowskiej w Nowogrodku Pomorskim).
- ✚ dodatkową atrakcją jest przebiegający na terenie gminy 15 południk w miejscowości Trzcinna przy trasie E3
- ✚ Cmentarz poewangelicki w Parzeńsko
- ✚ Cmentarz w Karsku

Gmina Nowogrodek obfituje także w liczne zasoby przyrodnicze:

Użytki ekologiczne

Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody z 2004 roku są to „zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt, i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania. Poniżej przedstawiono wykaz użytków ekologicznych na terenie gminy Nowogrodek Pomorski

Lp.	Lokalizacja	Pow. (ha)	Opis	Podstawa prawna	Cel ochrony
1.	Rokitno, I kmSW Oddz. 184c Nadl. Różańsko Obręb Giżyn działka nr 184/1	1,16	Fragmenty olesu, zarośla wierzbowe i leszczynowe; Przytulia błotna, wierzbowka błotna, turzyca błotna, ostrożeń błotny, groszek łąkowy, trzcinnik piaszkowy.	Rozp. Nr 9/95 Woj.Gorz. z dn. 28.08.1995	Ekosystemy bagienne, ostoja zwierzyny.

Lp.	Lokalizacja	Pow. (ha)	Opis	Podstawa prawna	Cel ochrony
2.	Rokitno, 1 km SSW Oddz. 182j Nadl. Różańsko Obr. Giżyn Dz. nr 182/3	1,04	Torfowisko niskie; turzycy, trzcina, na obrzeżach wierzby; Stw.: przytulia błotna, tojeść, wierzbówka błotna.	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Zachowanie zasobów genowych i różnych typów środowisk.
3.	1 km SE od Renic Oddz. 200i Nadl. Różańsko Obr. Nowogródek dz. nr 200/1	4,15	Zdegradowane o niewielkiej wartości florystycznej torfowisko niskie (wycięte wiązy). Stw.: ropucha szara, żaby - jeziorkowa, moczarowa, wodna, trawna.	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Ostoja zwierzyny, rezerwar wody.
4.	Giżyn, 1,5 km S Oddz. 209h Nadl. Różańsko Obr. Nowogródek dz. nr 209/2	0,44	Zarośla wierzbowe z <i>Salix cinerea</i> otoczone olszą. Stw. sit rozpięchły, tojeść pospolita, gwiazdnica pospolita.	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Zachowanie zasobów genowych i różnych typów środowisk.
5.	Nowogródek P. 1,2 km S Oddz. 225h Nadl. Różańsko Obr. Giżyn dz. nr 225/1	2,34	Torfowisko przejściowe, wraz ze zbiornikiem polihumusowym, częściowo zarośnięte przez zarośla wierzbowe Stw.: gorysz błotny, wąkrota zwyczajna, siedmiopalecznik błotny, przytulia błotna, mięta nadwodna, żaby brunatne i zielone.	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Ekosystemy bagienne, ostoja zwierzyny
6.	Wyspa na Jeziorze Karskie Wielkie Obr. Kinice Dz. 216/4	0,26	Olsza czarna; wierzby. Wyspa otoczona szuwarem trzcin.-pałk.	Rozp. nr 15/93 Woj. Gorz. z dn. 26.11.1993	Zachowanie cennych biotopów wyspy.
7.	Trzcina 3km WWS Oddz. 248g Nadl. Różańsko Obr. Trzcina dz. nr 248/1	4,60	Zarastający zbiornik wodny przyległym olsem <i>Caricetum - Alnetum</i> . Stw. olsza czarna, jesion, kruszyna posp., dereń świdwa, kalina koralowa, malina, sadzic konopiasty. Bliżej wody: karbienieć pospolity, turzycabłotna, trzęślica modra, gorysz błotny, torfowce (<i>Sphagnum sp.</i>) zachyłnik zachyłnik (narecznica) błotny, tojeść pospolita, sit rozpięchły, turzycza siwa, psianka słodkogórz, brzoza brodawkowata. Zbiornik zarastają: trzcina pospolita i kłóc wiechowata.	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Rzadki w skali kraju szuwar kłociowy (<i>Cladietum marisci</i>) i coraz rzadziej zachowane olesy, ostoja ptactwa. Zagrożenia: zmiana stosunków wodnych, wynikająca np. z wycinki drzew w sąsiedztwie.
8.	Łubianka 1,2 km na zachód, Stawno (Polana) 0,4 km na północ Oddział leśny 424A – a, i, l, d, g, h, n, r, m, k, s, x, o Część działki nr 929 obręb Karsko, gmina Nowogródek Pomorski, powiat Myśliborski, woj. Zachodniopomorskie	91,89	Głównie łąki długotrwale zalane wodą, szuwar złożony z turzycy, móżgi trzcinowej i traw. Rozlewiska Kłodawki. Stwierdzono: traszka zwyczajna, żaba jeziorowa, żaba moczarowa, żaba wodna, błotniak łąkowy, brzęczka, trzcinaki i błotniak stawowy.	Uchwała Nr XXXV/222/14 Rady Gminy Nowogródek Pomorski z 28 października 2014 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą „Polana” Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 1 grudnia 2014 r. poz. 4782	Zachowanie wartości przyrodniczych, teren objęty ochroną to ostoja zwierzyny i miejsce występowania gatunków objętych ochroną gatunkową, w tym gatunki zagrożone wyginięciem w skali światowej..
9.	Parzeńsko 2,5 km SE Oddz. 479g Nadl. Barlinek Obr. Karsko (Polana) dz. nr 479/1	0,70	Oles, Gleba -mursz: mursz na pias. Pokrywa gleby zdziczała; śmiałek pogięty, turzycza sina.	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Ekosystemy bagienne, ostoja zwierzyny.

Lp.	Lokalizacja	Pow. (ha)	Opis	Podstawa prawna	Cel ochrony
10.	Parzeńsko 2,6 kmSE Oddz. 479f Nadl. Barlinek Obr. Karsko (Polana) dz. nr 479/1	0,70	Oles, Gleba -mursz: mursz na pias. Pokrywa gleby zdziczała; śmiałek pogięty, turzyca sina.	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Ekosystemy bagienne, ostoja zwierzyny.
11.	Polana 2 km SW oŁubianki Oddz. 523d Nadl. Barlinek Obr. Karsko dz. nr 523/1	1,75	Oles, Gleba-mursz: mursz na pias. Pokrywa gleby silnie zadarniona: sit; turzyce.	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Ekosystemy bagienne, ostoja zwierzyny.
12.	Polana 2,2 km S od Łubianki Oddz. 570c Nadl. Barlinek Obr. Karsko dz. nr 570/1	1,27	Torfowisko niskie; turzyce, trzcina, sit rozpierzchły, tojeść pospolita, wierzbówka błotna.	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Zachowanie zasobów genowych i różnych typów środowisk.
13.	Prostki 2 km E Oddz. 390f Nadl. Barlinek Obr. Karsko (Szable) dz. nr 390	1,64	Mocno podsuszony torfowisko, porośnięte głównie przez turzyce, z domieszką sita i trzciny. Zdegradowane, z wkraczającą pokrzywą i ostrożeniem. Oles, Gleba-torf: torf wys. płyt. na pias. Pokrywa gleby -dziczała: turz; sit; pokrzywa.	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Ekosystemy bagienne, ostoja zwierzyny.
14.	Prostki 0,8 kmSW Oddz. 488c Nadl. Barlinek Obr. karsko (Ławin) Dz. nr 488	8,00	Podsuszony oles, zarośnięty trzcina Bór mieszany wilgotny, Gleba-bielic: pias. luz. b. gleb. na pias. glin. Pokrywa gleby dzdziczała: trzcina; turzyce; orlica; pokrzywa. Stw. gołąb siniak	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Zachowanie wartości przyrodniczych, ostoja zwierzyny.
15.	Prostki 2,5 kmEES Oddz. 53 OgNadl. Barlinek Obr. Karsko (Polana) Dz. nr 530/1	3,20	Oles, Gleba-torf: torf niski gleb. Pokrywa gleby silnie zadarniona: trzcina.; obiekt przesuszony.	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Ekosystemy bagienne, ostoja zwierzyny.
16.	Szable (Sołacz) 2 km na północny zachód, Jastrzębiec 1,5 km na północ Oddział leśny 445 d i 446 b Część działki nr 445/1 i nr 1027 obręb Karsko, gmina Nowogródek Pomorski, powiat Myśliborski, woj. Zachodniopomorskie	2,70	„Bór Szable” Bór mieszany wilgotny, gleby bielcowe, piasek słabo gliniasty z przewagą utworów mocniejszych (pyłów, glin), pokrywa gleby zdziczała: trzcina, trzęślica modra, torfowce. Stwierdzono: traszka zwyczajna, traszka grzebieniasta, ropucha szara, żaba wodna.	Uchwała Nr XXXV/221/14 Rady Gminy Nowogródek Pomorski z 28 października 2014 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą „Bór Szable” Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 1 grudnia 2014 r. poz. 4781	Zachowanie wartości przyrodniczych, teren objęty ochroną to ostoja zwierzyny i miejsce występowania gatunków objętych ochroną gatunkową, w tym gatunków zagrożonych
17.	Szable 1 km NNW od Jastrzębca Oddz. 447d Nadl. Barlinek Obr. Karsko Dz. nr 447	4,43	Zalany oles, leżący w dolinie rzeki Marwicy. Bór mieszany wilgotny, Gleba-torf: torf wys. płyt. na pias. Pokrywa gleby zdziczała: turz; sit; pokrz.	Rozp. Nr 9/95 Woj. Gorz. z dn. 28.08.1995	Zachowanie wartości przyrodniczych, ostoja zwierzyny. Postuluje się powiększenie tego obiektu.
18.	Nowogródek Pom. 1,5 km NE Cz. dz. nr 454/54	5,5115	„Torfianki przy Sumiaku” - Akwen o powierzchni ponad 2 ha powstały w wyrobisku potorfowym, otoczony lasem mieszanym oraz podsuszoną olszyną. Na jego środku znajduje się wyspa porośnięta szuwarem narecznicowo-pałkowym z domieszką trzciny oraz gatunków błotnych m.in. przytulę	Uchwała Rady Gminy Nowogródek z 31 marca 2006 r. Nr XXIX/179/06 Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 30.06.2006 r. Nr 82, poz. 1447	teren zarastających zbiorników wodnych powstałych po eksploatacji torfu, miejsce bytowania i gniazdowania wielu gatunków ptaków oraz

Lp.	Lokalizacja	Pow. (ha)	Opis	Podstawa prawna	Cel ochrony
			bagienną, gorysza błotnego, turzycę nibyciborową, miętę nadwodną. Brzegi jeziora otoczone są wąskim pasem różnogatunkowego szuwara z przewagą trzciny. W toni wodnej występują łąki ramieniowe – <i>Chara fragilis</i> i <i>Chara vulgaris</i> oraz niewielkie płaty nymfeidów z grzybieniami białymi. Chronione gatunki fauny, np. bezkręgowce: biegacz granulowany, biegacz ogrodowy, gajowy i fioletowy; płazy: traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, kumak nizinny, ropucha szara, rzekotka drzewna, żaba jeziorowa, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna; gady: jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, zaskroniec; ptaki: czapla siwa (żerująca), łabędź niemy, gęgawa, cyraneczka, czajka, remiz.	Zmiana pow.: Uchwała RG z dnia 14.03.2007 Nr VI/26/07 Dz. Urz. W. Z Nr 68 poz. 1071 z dnia 31.05.2007	występowania rzadkich i chronionych gatunków roślin - wymienione na listach Dyrektywy Siedliskowej i Ptasiej oraz chronione Konwencją Berneńską
19.	Na północny zachód od wsi Stawno, przy drodze gminnej Nr 790018Z Parzeńsko – Stawno (dz. nr 943) Oddział leśny 425 j Część działki nr 425/1 obręb Karsko, gmina Nowogródek Pomorski, powiat Myśliborski, woj. Zachodniopomorskie	1,73	„Pastwisko koło Stawna”, Użytek o powierzchni 1,73 ha znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie innego użytku ekologicznego zajmującego teren oznaczony w ewidencji gruntów nr działki 929 pn. „Polana”. Pastwisko koło Stawna stanowi ważne miejsce bytowania i rozwoju szczególnie bezkręgowców (pająki, motyle, trzmiele, szarańczaki), płazów (kumak nizinny, rzekotka drzewna, traszka) a także ptaków (żurawi, brzęczki, trzcinia i błotniaka stawowego).	Uchwała Rady Gminy Nowogródek z 12.11.2008Nr XVIII/127/08 Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22.01.2009 r. Nr 3, poz. 118 zm. : Uchwała Nr XXXV/224/14 Rady Gminy Nowogródek Pomorski z 28 października 2014 r. w sprawie zmiany uchwały w sprawie uznania za użytek ekologiczny pn. „Pastwisko koło Stawna” Dz. Urzędowy Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 1 grudnia 2014 r. poz. 4784	zachowanie i ochrona terenu pastwiska, miejsca bytowania i występowania rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt.
20.	Ulejno 0,5 km na wschód od wsi, w lesie na północ od drogi gminnej nr 790001Z Rokitno-Rychnów (dz. nr 215 i 279 obręb Kinice) Oddział leśny 32a oraz 32A h, n, l, c, m Część dz. nr 283 i 17/21 obręb Kinice, gmina Nowogródek Pomorski, powiat Myśliborski, woj. Zachodniopomorskie	15,3514	„Mokradła koło Ulejna” Stanowią one naturalne elementy krajobrazu, będące pozostałością występujących niegdyś na danym terenie zbiorowisk – bagna przy ciekach wodnych, użytkowane kiedyś łąki i pastwiska, które na dzień dzisiejszy „zdziczały” i okresowo podtapiane stanowiące miejsce bytowania wielu organizmów żywych. Występują tu w szczególności bezkręgowce (pająki, motyle, trzmiele, szarańczaki), płazy (kumak nizinny, rzekotka drzewna, traszka, żaba moczarowa, trawna), gady (padalec zwyczajny, jaszczurka żyworodna) a także ptaki (miejsce bytowania	Uchwała Nr XXXIV/243/10 Rady Gminy Nowogródek Pomorski z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 21.03.2011 r. Nr 30, poz. 476, zm. : Uchwała Nr XXXV/223/14 Rady Gminy Nowogródek Pomorski z 28 października 2014 r. w sprawie zmiany uchwały w sprawie ustanowienia użytku	zachowanie kompleksu terenów bagiennych, łąk i pastwisk okresowo podtapianych, stanowiących miejsce występowania prawnie chronionych gatunków zwierząt, roślin i grzybów.

Lp.	Lokalizacja	Pow. (ha)	Opis	Podstawa prawna	Cel ochrony
			żurawi, teren żerowiskowy kani rdzawej).	ekologicznego pn. „Mokradła koło Ulejna” Dz. Urzędowy Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 1 grudnia 2014 r. poz. 4783	
21.	Część dz. Nr 1013 adres leśny 385n i 385l oraz część dz. nr 1023 adres leśny 435c, 435i, 435h i 435b obręb Karsko, gmina Nowogródek Pomorski,	14, 15	„Łąki Młyńskie” stanowią bagna przy rzece Kłodawce i są ostoją i miejscem bytowania chronionych gatunków zwierząt i roślin szczególnie bezkręgowców (pająki, trzmiele, szarańczaki), płazów (kumak nizinny, traszka) a także ptaków (żurawi). W Waloryzacji Przyrodniczej Gminy Nowogródek Pomorski wykonanej przez Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie w 2002 r., proponowany obszar opisany został jako cenny obszar przyrodniczy – układ biocenotyczny ze stanowiskami chronionych i zagrożonych gatunków roślin, miejsce bytowania i rozrodu rozmaitych chronionych gatunków fauny, oznaczony został symbolem OC-16 i stanowi część „Korytarza ekologicznego rzeki Kłodawki”. W opisie czytamy: „Po N stronie wsi Prostki – śródleśna podmokła łąka z płatami lasów i zarośli. Ostoja zwierzyny. Stwierdzono tu m. in. pliszkę górską, słonkę, dzięcioła czarnego, wodnika. Przy Prostkach (Trzciniec) na rozlewiskach stwierdzono cenne gatunki flory m. in. jeziora morska, grzybienie białe i grązel żółty, ramienice, pływacz zwyczajny a zwłaszcza kłoc wiechowata.”	Uchwała Nr XV/103/12 Rady Gminy Nowogródek Pomorski z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pn. Łąki Młyńskie”, Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 1.10.2012 r. poz. 2057	„Łąki Młyńskie” użytek ekologiczny, tereny bagienne, łąki i pastwiska, miejsce bytowania i występowania prawnie chronionych gatunków roślin i zwierząt. Gatunki wymienione na listach Dyrektywy Siedliskowej i Ptasiej oraz chronione Konwencją Berneńską. Obiekt w obrębie OCHK „C” Barlinek
22.	Część dz. Nr 1012 obręb Karsko, gmina Nowogródek Pomorski, adres leśny 384d, 384f, 384c	6,79	„Łąki Parzeńskie” mają duże znaczenie przyrodnicze i krajobrazowe. Różnorodność gatunkowa lokuje je w grupie cennych zbiorowisk roślinnych. Stanowią bagna, podmokłe łąki i pastwiska i są ostoją i miejscem bytowania chronionych gatunków zwierząt i roślin. Stanowią ważne miejsca bytowania i rozwoju szczególnie bezkręgowców (pająki, trzmiele, szarańczaki), płazów a także ptaków (żurawi).	Uchwała Nr XV/102/12 Rady Gminy Nowogródek Pomorski z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pn. Łąki Parzeńskie”, Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 1.10.2012 r. poz. 2056	„Łąki Parzeńskie” użytek ekologiczny, tereny bagienne, łąki i pastwiska, miejsce bytowania i występowania prawnie chronionych gatunków roślin i zwierząt. Gatunki wymienione na listach Dyrektywy Siedliskowej i Ptasiej oraz chronione Konwencją Berneńską. Obiekt w obrębie OCHK „C” Barlinek
22 szt.	Razem:	173, 8029 ha			

Zestawienie użytków ekologicznych pokazuje, jak bardzo różnorodny i atrakcyjny ekologicznie jest to obszar. Większość z nich stanowi ostoję zwierzyny i ptactwa. W gminie Nowogródek Pomorski występują także liczne torfowiska i siedliska bagienne.

Kolejną formą ochrony środowiska przyrodniczego na analizowanym terenie są wydzielone obszary krajobrazu chronionego oraz obszary NATURA 2000. Są to rozległe tereny, na których znajdują się istotne jednostki środowiska naturalnego – m.in. torfowiska, lasy, doliny rzeczne, czy wzgórza. Na terenie gminy wydzielone zostały obszary – „B” i „C”. Do obszarów chronionego krajobrazu należy teren o powierzchni 3.987 ha OCHK „C Barlinek” jest to pas od południowej części gminy wzdłuż na północny wschód poprzez Parzeńsko, Karsko, Kinice, Giżyn i Ulejno. Główne walory przyrodnicze tu występujące to cenne ekosystemy i siedliska rzadkich gatunków flory i fauny, utworzono tu użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody.

W tej formie ochrony przyrody znajduje się również teren o powierzchni 350 ha OCHK „B Myślibórz” zlokalizowany na wschodzie gminy pomiędzy Trzcinną i Chocieniem do walorów przyrodniczych tych terenów należy zaliczyć cenne ekosystemy i siedliska rzadkich gatunków flory i fauny, utworzono tu obszar NATURA 2000 (Jezioro Kozie)

Wymienione obszary chronionego krajobrazu funkcjonują od 1998 roku i zostały wprowadzone przez Wojewodę Gorzowskiego. Tereny te stanowią łącznie 29,7% całej powierzchni gminy. Zdecydowanie bardziej rozległy i atrakcyjny pod kątem występujących form przyrodniczych jest obszar „C” stanowiący i 27,3% powierzchni całej gminy. Na tym terenie znajdują się trzy użytki ekologiczne (siedlisko olsu, torfowisko niskie, szuwar trzcinowo - palkowy), oraz liczne pomniki przyrody.

Wykaz obszarów NATURA 2000 na terenie gminy Nowogródek Pomorski

Lp.	Nazwa	Kod	Typ obszaru
1.	Jezioro Kozie	PLH 320010 25,49 ha	B Specjalny obszar ochrony siedlisk
2.	Puszcza Barlinecka	PLB080001 561,4 ha	D Obszar specjalnej ochrony ptaków
3.	Ostoja Barlinecka	PLH080071 powierzchnia pokrywa się z Puszcą Barlinecką	B Specjalny obszar ochrony siedlisk
	Razem: 3	586,8 ha	

Źródło: Dane pochodzące z Urzędu Gminy Nowogródek Pomorski.

Z uwagi na występowanie rozległych terenów przyrodniczych gmina Nowogródek Pomorski prowadzi szereg działań związanych z ochroną środowiska naturalnego. Na tle wskaźników wojewódzkich gmina plasuje się bardzo wysoko, ponieważ rozpatrując powierzchnie obszarów

chronionych - w województwie zachodniopomorskim wynosi on 20,4%, zaś w gminie aż 33,5%. Suma powierzchni wszystkich obszarów objętych ochroną wynosi 5160 hektarów. Spośród chronionych obszarów środowiska przyrodniczego aż 95% powierzchni to parki krajobrazowe współtworzące krajowy system obszarów chronionych.

Wykaz istniejących pomników przyrody na terenie gminy Nowogródek Pomorski

Nazwa	Lokalizacja	Dane o statusie ochronnym	Uwagi
Dąb bezszypułkowy „Chochół” Quercuspetraea	Karsko, park podworski Karsko dz. nr 520/25	Pomnik przyrody 31.10.1955 r. orzeczenie PWRN Szczecin	Park wpisany do rejestru zabytków Pow. 3,32 ha Obw. 550 cm Wysokość 25 m
Lipa szerokolistna „Brzęczadło” Tiliaplatyphyllos	Karsko, park podworski Karsko dz. nr 520/25	Pomnik przyrody 29.11.1973 r. orzeczenie 33 PWRN Szczecin	Park wpisany do rejestru zabytków Pow. 3,32 ha Obw. 370 cm Wysokość 25 m
Jesion wyniosły Fraxinusexcelsior	Drzewo znajduje się w miejscowości Sołacz (Stawno) przy drodze powiatowej Nr 2124Z Trzcinnia-Rataje-Sołacz, obok leśniczówki E:15°4'13" N:52°52'7" Działka nr 344/3 obręb Karsko, miejscowość Szable (Sołacz) gmina Nowogródek Pomorski oddział leśny 344 k, Leśnictwo Szable Nadleśnictwo Barlinek	Uchwała Nr XXXV/226/14 Rady Gminy Nowogródek Pomorski z 28 października 2014 r. w sprawie uznania jednego jesionu wyniosłego za pomnik przyrody Dz. Urzędowy Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 1.12.2014 r. poz. 4786	Jedno drzewo gatunku jesion wyniosły Fraxinusexcelsior o wymiarach: wysokość 28 m obwód 400 cm, korona 18,2 x 17,9 m rozłożysta, równomiernie ukształtowana, konary grube, zdrowe; wiek 250 lat
Klon pospolity Acerplatanoides	Drzewo znajduje się w miejscowości Sołacz (Stawno) przy drodze powiatowej Nr 2124Z Trzcinnia-Rataje-Sołacz, obok leśniczówki E:15°4'12" N:52°52'8" Działka nr 344/3 obręb Karsko, miejscowość Szable (Sołacz) gmina Nowogródek Pomorski oddział leśny 344 j, Leśnictwo Szable Nadleśnictwo Barlinek	Uchwała Nr XXXV/227/14 Rady Gminy Nowogródek Pomorski z 28 października 2014 r. w sprawie jednego klonu pospolitego za pomnik przyrody Dz. Urzędowy Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 1.12.2014 r. poz. 4788	Pojedyncze drzewo gatunku klon pospolity Acerplatanoides o wymiarach: wysokość 23 m obwód 320 cm, korona 17,4 x 19,1 m rozłożysta, równomiernie ukształtowana, konary grube, zdrowe; wiek 250 lat
Dąb szypułkowy Quercus robur	Drzewa znajdują się w miejscowości Sołacz (Stawno) przy drodze powiatowej Nr 2124Z Trzcinnia-Rataje-Sołacz, obok leśniczówki (5 sztuk) i dalej po ok. 200 m	Uchwała Nr XXXV/225/14 Rady Gminy Nowogródek Pomorski z 28 października 2014 r. w sprawie uznania ośmiu	Grupa ośmiu drzew gatunku dąb szypułkowy Quercus robur o wymiarach:

Nazwa	Lokalizacja	Dane o statusie ochronnym	Uwagi
	<p>przy drodze gminnej Nr 790016Z Sołacz-Kabatka (2 sztuki) a ósmy dąb znajduje się kilkanaście metrów dalej na wschód od drogi, w lesie</p> <p>E:15°4'11" N:52°52'9"</p> <p>E:15°4'11" N:52°52'9"</p> <p>E:15°4'11" N:52°52'9"</p> <p>E:15°4'13" N:52°52'7"</p> <p>E:15°4'16" N:52°52'1"</p> <p>E:15°4'16" N:52°52'1"</p> <p>E:15°4'23" N:52°51'56"</p> <p>Działki nr 344/3, 344/2 i 1016 obręb Karsko, miejscowość Szable (Sołacz) gmina Nowogródek Pomorski oddział leśny 344 j, 344 k, 344 r, 391 b Leśnictwo Szable Nadleśnictwo Barlinek</p>	<p>dębów szypułkowych za pomnik przyrody</p> <p>Dz. Urzędowy Woj. Zachodniopomorskiego</p> <p>z dnia 1.12.2014 r. poz. 4785</p>	<p>1. wysokość 25 m obwód 340 cm, korona 16,1 x 10 m rozłożysta, równomiernie ukształtowana, konary grube, zdrowe; wiek 350 lat</p> <p>2. wysokość 25 m obwód 470 cm, korona 17,1 x 14,8 m rozłożysta, równomiernie ukształtowana, konary grube, zdrowe; wiek 350 lat;</p> <p>3. wysokość 30 m obwód 480 cm, korona 10 x 16 m obumierająca, wiek 350 lat;</p> <p>4. wysokość 26 m obwód 390 cm, korona 17,5 x 18,2 m rozłożysta, równomiernie ukształtowana, konary grube, zdrowe, wiek 350 lat;</p> <p>5. wysokość 27 m obwód 510 cm, korona 15,5 x 17,5 m rozłożysta, skierowana na SE, konary grube, zdrowe; wiek 250 lat</p> <p>6. wysokość 18 m obwód 380 cm, korona 18,7 x 23,5 m rozłożysta, skierowana na SE, konary grube, zdrowe, wiek 350 lat;</p> <p>7. wysokość 24 m obwód 410 cm, korona 12,4 x 15,1 m rozłożysta, równomiernie ukształtowana, konary grube, zdrowe, wiek 350 lat;</p> <p>8. wysokość 23 m obwód 350 cm, korona 10 x 9,5 m rozłożysta, skierowana na SE, konary grube, zdrowe, wiek 250 lat.</p>
<p>Wiąz polny</p> <p>Ulmus minor</p>	<p>Drzewo znajduje się na południowy zachód od wsi Polana (Stawno) i na południe od Parzeńska za drogą gminną (dz. nr 955) łączącą Stawno i Trzciniec niedaleko trasy przebiegu linii</p>	<p>Uchwała Nr XXXV/228/14</p> <p>Rady Gminy Nowogródek Pomorski z 28 października 2014 r. w sprawie uznania jednego</p>	<p>Pojedyncze drzewo gatunku wiąz polny Ulmus minor o wymiarach: wysokość 33 m obwód 320 cm, korona 14,5 x 19,7 m rozłożysta, równomiernie</p>

Nazwa	Lokalizacja	Dane o statusie ochronnym	Uwagi
	elektroenergetycznej wysokiego napięcia. E:15°4'55" N:52°51'47" Działka nr 483/2 obreb Karsko gmina Nowogródek Pomorski oddział leśny 483 i, Leśnictwo Polana, Nadleśnictwo Barlinek	wiązu polnego za pomnik przyrody Dz. Urzędowy Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 1.12.2014 r. poz. 4787	uksztaltowana, konary grube, zdrowe; wiek 250 lat
Dąb szypułkowy Quercus robur	Nadl. Barlinek Leśn. Karsko oddz. 577b	Pomnik przyrody nr 465 12.09.1990 r. Zarz. Woj. Gorzowskiego nr 2/90	Obw. 357 cm Wysokość 32 m
Żywotnik zachodni Thujaoccidentalis	Nadl. Różańsko Leśn. Nowogródek Pom. Oddział 225b Giżyn Dz. Nr 225/1	Uchwała Rady Gminy Nowogródek Pomorski z dnia 29.12.2004 Nr XX/120/04 Dz. Urzęd.Woj. Zachodniopomorskiego Z dnia 29.03.2005 r. Nr 25 poz. 516	Obw. 240 cm Wysokość 24 m Wiek. Ok. 120 l Rozpiętość korony 5-7m
Żywotnik zachodni Thujaoccidentalis	Nadl. Różańsko Leśn. Nowogródek Pom. Oddział 225b Giżyn Dz. Nr 225/1	Uchwała Rady Gminy Nowogródek Pomorski z dnia 29.12.2004 Nr XX/120/04 Dz. Urzęd.Woj. Zachodniopomorskiego Z dnia 29.03.2005 r. Nr 25 poz. 516	Obw. 240 cm Wysokość 24 m Wiek. Ok. 120 l Rozpiętość korony 5-7m
Dąb szypułkowy Quercus robur	Nadl. Różańsko Leśn. Nowogródek Pom. Oddział 182 I Dz. Nr 182/3	Uchwała Rady Gminy N-ek z dnia 29.12.2004 r. Nr XX/120/04 Dz. Urzęd.Woj. Zachodniopomorskiego Z dnia 29.03.2005 r. Nr 25 poz. 516	Obw. 420 cm Wysokość 32 m Wiek. Ok. 120 l Rozpiętość korony 19-26m

Źródło: Dane pochodzące z Gminy Nowogródek Pomorski

Wśród pomników przyrody warto zwrócić uwagę na dwa charakterystyczne drzewa zlokalizowane w parku podworskim w miejscowości Karsko. Pierwszy to dąb bezszypułkowy „Chochol” o bardzo dużej grubości pnia - 550 cm. Drugi istotny pomnik przyrody zlokalizowany na terenie gminy Nowogródek Pomorski to lipa szerokolistna „Brzęczadło”. Najliczniej chronionym gatunkiem drzew są dęby szypułkowe.

Przez Gminę Nowogródek Pomorski nie przebiegają żadne ścieżki i szlaki rowerowe. Są one dopiero w planach realizacyjnych. Przez Gminę przebiega natomiast trasa nordic walking, zrealizowana w ramach projektu "Włóczykije pojezierza". Trasa nazywa się Prostki i prowadzi od Parzeńska do Prostki gdzie na rzece Kłodawka znajdują się ruiny młyna. Długość trasy wynosi 10,7 km.

Odwiedzając gminę Nowogródek Pomorski warto bliżej przyjrzeć się akwenom wodnym. Miłośnicy odpoczynku nad wodą, znajdą tu znakomicie utrzymane pola biwakowe jak i wygodne kwatery agroturystyczne, do których bez trudu dotrzeć można lokalnymi drogami w miejscowości Karko czy Kinice. Jezioro Sumiak czy Kinickie są również atrakcyjnym miejscem dla wędkarzy, którzy mogą korzystać z łowisk na całej długości tych akwenów. Zapaleni wędkarze oraz amatorzy turystyki wodnej, mają do dyspozycji wypożyczalnię sprzętu, zlokalizowaną przy jednym z miejsc biwakowania.

Ważnym elementem są także zabytki – szczególnie mauzoleum rodziny von Borcke istniejące w miejscowości Giżyn.

Giżyn (niem. Giesenbrügge) jest wsią o średniowiecznej metryce. Do roku 1644 miejscowość i okoliczny majątek stanowiły własność rodu von Bellinghen, następnie rodu von Bretz. W 1724 majątek przejął ród von Raden, a w 1800 roku przeszedł on na własność urzędnika z Karska. W 1837 roku majątek kupił ziemianin Otto Theodor Heros von Borcke (1805-1878). Znajdujące się na terenie cmentarza ewangelickiego, powstałego ostatniej ćwierci XIX wieku. Mauzoleum wzniesiono w 1895 roku jako miejsce pochówku rodu von Borcke. Rodu pochodzącego z terenu Pomorza, na temat którego najwcześniejsze piśmienne wzmianki występują już w 1186 roku.

Powstanie mauzoleum wiązać należy z postacią syna Otto Theodora Herosa, Johanna Augusta Heinricha Herosa von Borcke urodzonego 23 lipca 1835 roku w twierdzy Festung Ehrenbreitstein, gdzie ówczesnie jego ojciec stacjonował w stopniu porucznika. Johann August Heinricha Herosa uzyskał, znakomite wykształcenie wojskowe. W wieku 18 lat został kadetem, rozpoczynając służbę jako kirasjer, a ok 1860 roku piastował stanowisko porucznika w pruskiej kawalerii. W 1862 roku postanowił udać się do Ameryki, aby wziąć udział w trwającej Wojnie Secesyjnej po stronie Konfederatów. W 1863 w bitwa pod Middleburgiem na pograniczu Wirginii i Marylandu Johann zostaje ranny. W 1866 roku powraca do Prus, bierze udział w wojnie pruskoaustrackiej. Dostaje nominację oficerską na drugiego pułkownika Trzeciego Pułku Kawalerii w Nowym Mieście Lubawskim (niem. Neumark). Za udział w zwycięskiej bitwie pod Sadową zostaje odznaczony Orderem Czerwonego Orła, jednym z najwyższych odznaczeń monarchii Hohenzollernów i drugim najwyższym wśród pruskich orderów. Jednakże rana odniesiona za Oceanem, nie daje o sobie zapomnieć i zmusza go do przerwania udziału w walkach. W 1867 ostatecznie przeszedł do cywila. W tym samym roku kupuje posiadłość w Żychcach, gdzie prowadził produkcję rolną i cegielnię. Pewne jest, że po śmierci jego ojca (1878) sprzedał Żychce rodzinie Petersdorffów i powraca na majątek ojca w Giżynie. Najprawdopodobniej w tym okresie rodzi się projekt budowy rodzinnego mauzoleum. Zmarł w 1895 roku w Berlinie, w wieku 60 lat ze względu na sepsę wywołaną od ran z bitwy pod Middleburg. Został pochowany w ukończonym tego samego roku rodzinnym mauzoleum w Giżynie.

Majątek w Giżynie do końca XIX wieku jest własnością rodu von Borcke, następnie zostaje sprzedany. Po II wojnie światowej mauzoleum wraz z nieużytkowane cmentarzem, popada w ruinę.

W latach 70-tych XX wieku dochodzi do włamania do krypty mauzoleum. Obecnie użytkownikiem obiektu jest Gmina w Nowogrodku Pomorskim.

Mauzoleum wzniesione zostało w stylu neoklasycystycznym, na terenie nieużytkowanego obecnie cmentarza ewangelickiego. Kaplica jest budowlą murowaną z cegły ceramicznej o wiązaniu krzyżowym w wążku weneckim, podpiwniczoną. Obiekt założony na osi N-S, z elewacją frontową skierowaną w kierunku północnym. Prostokątny korpus obiektu kryty dachem dwuspadowym, dachówką zakładkowa. Elewacje oraz wnętrze obiektu pierwotnie w całości tynkowane.

Elewacja frontowa obiektu z umieszczonym na osi dużym otworem, zamkniętym łukiem pełnym, stanowiącym wejście do przedsionka, poprzedzone trzema stopniami schodów. W obrębie ścian bocznych przedsionka półkoliste nisze, najprawdopodobniej pierwotnie wypełnione rzeźbami.

Wejście do wnętrza obiektu tworzy duży półkolisty zamknięty otwór drzwiowy. Szczyt elewacji frontowej zwieńczony żeliwnym krzyżem.

Elewacje boczne opracowane symetrycznie. Podział wertykalny elewacji wyznaczają cztery wieloboczne, symetrycznie rozłożone lizeny. W polu środkowym elewacji znajduje się szeroka półkolista blenda z umieszczonym pośrodku otworem okiennym powtarzającym formę blendy.

Elewacja południowa z wyraźnie zaakcentowanym podziałem wertykalnym, poprzez trzy wieloboczne lizeny oraz umieszczone na osi środkowej elewacji dwa otwory okienne. Górny mały otwór okienny w obrębie szczytu elewacji zamknięty łukiem odcinkowy. Dolny umieszczony w obrębie korpusu posiada analogiczną formę jak otwory okienne elewacji bocznych.

Drzwi wejściowe prostokątne dwuskrzydłowe, płycinowe z półkolistym zamkniętym nadświetłem. Wnętrze kryte sklepieniem kopułowym opartym na żaglach, tynkowane z dekoracją kasetonową, polichromowane. Wejście do krypty zamurowane wydzielone stalowym, kutym ogrodzeniem.

Obiekt ten posiada znaczne walory architektoniczne oraz wyjątkowe znaczenie historyczne. Czynniki te sprawiają, że ten XIX – wieczny budynek jest obiektem unikalnym w skali ponadregionalnej. W najbliższym regionie, jak również w pozostałej części kraju nie występują obiekty o podobnym znaczeniu historycznym i kulturowym. Celem Gminy jest doprowadzenie obiektu zabytkowego do odpowiedniego stanu technicznego, co przyczyni się zarówno do ożywienia turystycznego i kulturowego Giżyna oraz całej Gminy Nowogrodek Pomorski. Dzięki realizacji inwestycji związanej z odtwórstwem historycznym, raczkujące zainteresowanie lokalnymi imprezami ma szansę urosnąć do rangi imprez zauważalnych w skali całego województwa zachodniopomorskiego oraz kraju. Rozwój ruchów i organizacji rekonstrukcyjnych na terenie polski posiada bardzo dużą dynamikę, którą należy bezsprzecznie wykorzystać. Nie będzie to jednak możliwe bez zapewnienia odpowiedniej infrastruktury czy estetyki miejscu które działa jak swoisty magnes na fascynatów XIX wiecznych zmagających w ramach wojny secesyjnej USA, którzy co roku (w lipcu) coraz liczniej pojawiają się w Giżynie aby wziąć udział w organizowanej inscenizacji wojny secesyjnej.

Przywrócenie stanu pierwotnego zabytkowemu budynkowi pozwoli na przywrócenie pamięci o historii bohatera wojny secesyjnej – Johanna Augusta Heinricha Herosa von Borcke, którego szczątki spoczywają w budynku mauzoleum.

Dzięki połączeniu walorów przyrodniczych i rozwijającej się infrastruktury turystycznej, gmina Nowogródek Pomorski miałaby możliwości oferowania turystom nie tylko wypoczynku na terenie Gminy ale i miłego spędzania czasu przez cały rok.

Jednak części składowe infrastruktury (ścieżki rowerowe, zabytku) wymagają jednak rozbudowy i modernizacji, szczególnie w kontekście ich rozwoju i zachowania stanu obecnego a jednocześnie korzystania z miejsc (np. Izba Pamięci) w ramach danej lokalizacji. Elementy te wskazują jasno, że obszar Gminy Nowogródek Pomorski ma potencjał do realizacji przedsięwzięć, szczególnie tych związanych z turystyką aktywną, mającą na celu kreowanie nowych produktów turystycznych i kulturowych oraz rozwój istniejących produktów na bazie potencjałów endogenicznych danego obszaru. Realizacja przedsięwzięcia polegającego na renowacji mauzoleum rodu von Borcke wraz z terenem przyległym w miejscowości Giżyn o nowe miejsca i elementy rekreacyjne (Izba Pamięci, dodatkowe wyposażenie, gry terenowe, aktywne zwiedzanie), będzie tworzyć produkt turystyczny dzięki połączeniu działań związanych z odtwórstwem, rekonstrukcją obiektów i miejsc historycznych oraz przystosowania ich do działalności rekreacyjnej i turystycznej oraz kulturowej) w Gminie Nowogródek Pomorski, oparty na potencjale endogenicznym, który uwypukli posiadane walory w miejscowościach objętych przedsięwzięciem (Giżyn) oraz będzie zachętą do odwiedzania Gminy także poza sezonem turystycznym.

Poniżej przedstawiono kilka fotografii obrazujących obecny wygląd mauzoleum:

Źródło: dokumentacja techniczna

Produkty turystyczne (istniejące):

1. **Jezioro Karskie Wielkie (także Karsko)** – jezioro w zachodniej Polsce w województwie zachodniopomorskim, na Pojezierzu Myśliborskim. Akwen położony jest ok. 4 km na północny wschód od Nowogródka Pomorskiego, obok drogi do Barlinka.

Jezioro otaczają pola i łąki, w mniejszym stopniu lasy i kępy drzew. Woda jest czysta (II klasa) i przejrzysta. Przy drodze do Barlinka znajduje się plaża i pole namiotowe. Obok małej wysepki widoczne są w wodzie olbrzymie głazy. Jezioro ma dwa odpływy, w części południowej Kłodawkę odprowadzającą wody do Warty i niewielki odpływ północny do zlewni rzeki Myśli

2. **„Zielona Dolina” – stadnina koni i pensjonat agroturystyczny** znajduje się w miejscowości Chocień, około 2 km od m. Trzcina i ok 4 km od drogi szybkiego ruchu S3. Położona jest w pobliżu

jeziora Kozin (Gmina Myślibórz). Stajnia proponuje naukę jazdy konnej, organizuje imprezy plenerowe, zawody jeździeckie, posiada urządzony park. Stadnina koni funkcjonuje przy pensjonacie agroturystycznym „Zielona Dolina”

Na potrzeby noclegowo-gastronomiczne działa w Gminie także:

1. Gospodarstwo Agroturystyczne Ilona Siedlecka, Karlin 3,
2. Gospodarstwo Agroturystyczne Stanisław Myszkowski, Parzeńsko 10,
3. Gospodarstwo Agroturystyczne Leszek Kożuchowski, Trzcina 18,
4. Ogródek Piwny Giżyn 5,1
5. Pizza - Kebab, Trzcina 42 a (przy byłej drodze krajowej DK-3).

Zasadniczym czynnikiem determinującym dynamiczny rozwój turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki i ekoturystyki, jest zwiększenie aktywności mieszkańców wsi. Rozpoczęcie przez mieszkańców działalności turystycznej może w istotny sposób uzupełnić obecne dochody z prowadzenia indywidualnych gospodarstw rolnych. Na terenie Gminy Nowogródek Pomorski aktywność mieszkańców jest pod tym względem zdecydowanie niska.

Oferta turystyczna Gminy Nowogródek Pomorski pod względem walorów przyrodniczych jest niezwykle interesująca, szczególnie w dobie wzrastającego popytu na ekologię, eko i agroturystykę. Wskazuje to na duży potencjał rozwojowy w tej dziedzinie gospodarki. Baza turystyczna gminy wymaga wprowadzenia działań mających na celu jej poszerzenie i zróżnicowanie. Gmina wymaga stworzenia innowacyjnej i spójnej oferty turystycznej w oparciu o swoje liczne zasoby. Oferta turystyczna powinna dążyć do wykreowania marki gminy wykorzystując duży potencjał do uprawiania turystyki kulturowej, aktywnej, rekreacyjnej jak również specjalistycznej np. tej związanej z obsługą ruchu turystycznego przy obiektach zabytkowych.

Powyższe elementy stanowią potencjał endogeniczny Gminy Nowogródek Pomorski, który odpowiednio doinwestowany pozwoli na uwypuklenie produktu turystycznego jakim jest mauzoleum rodziny von Borcke. W ten sposób inwestycja nada nowego znaczenia miejscom w Gminie poprzez stworzenie I etapu dla wykreowania nowego produktu turystycznego związanego z odrestaurowaniem miejsca historycznego, jakim jest mauzoleum rodziny von Borcke, przy którym ma powstać także Izba Pamięci oraz możliwość aktywnego zwiedzania, także poprzez gry terenowe. Dzięki temu na danym obszarze powstaną miejsca wypoczynku i rekreacji, które odpowiednio oznakowane (znaki informacyjne) dadzą szansę na lepsze poznanie Gminy Nowogródek Pomorski i jej walorów oraz w konsekwencji harmonijny rozwój.

Dzięki utworzeniu infrastruktury odpowiedniej dla turystyki przyjazdowej wzrośnie zainteresowanie turystów do odwiedzin wsi Giżyn, w której istnieje mauzoleum jako formy turystyki aktywnej. Umożliwi również rozwój komercyjnej i profesjonalnej obsługi ruchu turystycznego realizowanych przez firmy specjalizujące się w dziedzinie usług transportowych, gastronomii i agroturystyki.

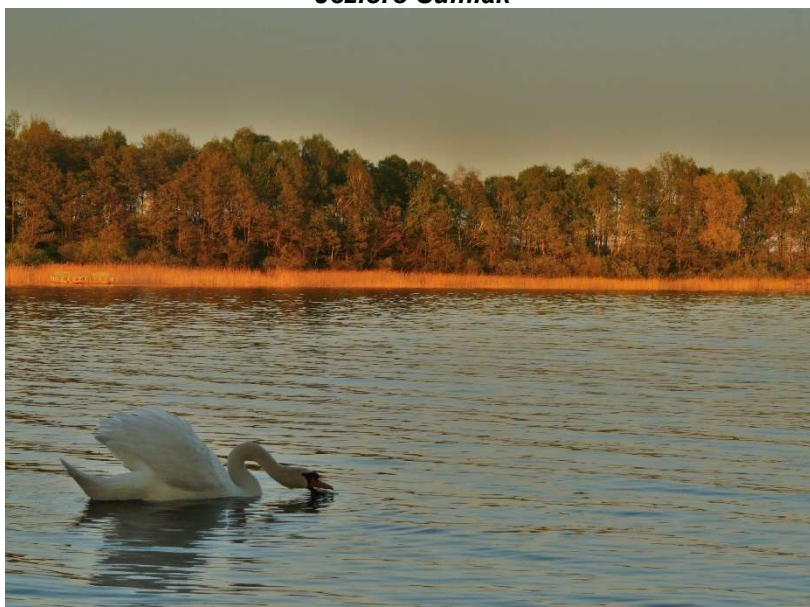
Wszystko to wpłynie całościowo na rozwój Gminy jako jednostki będącej alternatywą dla spędzania wolnego czasu w sposób aktywny.

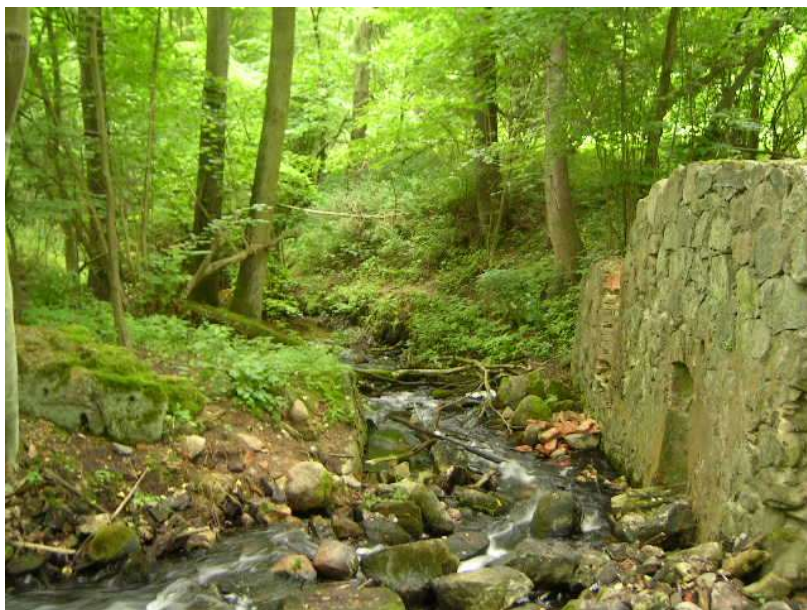
Poniżej przedstawiono kilka fotografii obrazujących walory przyrodnicze Gminy Nowogródek Pomorski.

Jezioro Karskie Wielkie

Jezioro Sumiak

Źródło: archiwum Gminy Nowogródek Pomorski

III. ODNIESIENIE DO DOKUMENTU „POLITYKA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W SEKTORZE TURYSTYKI” ORAZ DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH GMINY

Przedsięwzięcie polegające na renowacji mauzoleum rodu von Borcke wraz z terenem przyległym w miejscowości Giżyn oraz pozostałe przedsięwzięcia wymienione w pkt IV opracowania, są zgodne z „Polityką samorządu Województwa Zachodniopomorskiego w sektorze turystyki” zatwierdzoną uchwałą nr 786/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 17 maja 2016 r. Rozwój turystyki poznawczej i kulturowej w tym przede wszystkim rozwój produktu kulturowego opartego o historyczną rekonstrukcję miejsca i czasu, jest jednym z priorytetów rozwojowych zawartych w ukierunkowaniach interwencji „Polityki samorządu Województwa Zachodniopomorskiego w sektorze turystyki.”

W zakresie obszaru tematycznego ww. dokumentu Gmina Nowogródek Pomorski, realizując I etap działań tworzących produkt turystyczny i kulturowy jakim będzie mauzoleum rodziny von Borcke, kreuje ofertę dla osób przyjeżdżających do regionu oraz dla osób poruszających się wewnątrz regionu – pełnowymiarowy produkt turystyczny i kulturowy, który od razu po wykonaniu będzie mógł funkcjonować, bez konieczności realizacji innych etapów, w innych gminach.

Działanie to umożliwi rozwój profesjonalnych usług turystycznych i kulturowych na terenie Gminy Nowogródek Pomorski. Przedsięwzięcie jakim jest renowacja mauzoleum rodu von Borcke wraz z terenem przyległym w miejscowości Giżyn pozwoli zachować, ale jednocześnie rozwinąć walory

środowiska naturalnego na terenie wsi Giżyn, podnosząc ich potencjał ekonomiczny, co wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców, dzięki wygenerowanym pośrednio i bezpośrednio miejscom pracy związanym ze zwiększonym ruchem turystycznym.

W wymiarze strategicznym i regionalnym „Polityki samorządu Województwa Zachodniopomorskiego w sektorze turystyki” produkt jakim będzie mauzoleum rodziny von Borcke umożliwi uwolnienie potencjału turystycznego i kulturowego regionu w zakresie turystyki poznawczej i kulturowej w tym przede wszystkim rozwój produktu kulturowego opartego o historyczną rekonstrukcję miejsca i czasu i wykreowanie pełnego produktu turystycznego. Realizacja przedsięwzięcia umożliwi osiągnięcie odpowiedniego poziomu komercjalizacji i profesjonalizacji (powstanie firm prowadzących usługi gastronomiczne, noclegowe, gospodarstw agroturystycznych, pól namiotowych, wyspecjalizowanych usług transportowych), przy zachowaniu powszechności i dostępności oferty turystycznej i kulturowej (infrastruktura powstała w ramach realizacji przedsięwzięcia będzie udostępniana bezpłatnie).

Gmina Nowogródek Pomorski posiada opracowaną Strategię Rozwoju Gminy Nowogródek Pomorski na lata 2015-2020, w której założenia i kierunki działań rozwoju gminy opierają się na potencjale walorów naturalnych i ich wykorzystaniu w sposób, który pozwoli uchronić, ale zarazem rozwinąć zasoby środowiska naturalnego. Dzięki tym działaniom gmina będzie mogła w pełni wykorzystać swój potencjał endogeniczny w rozwoju produktów turystycznych i kulturowych. Bowiem rozwój turystyki i kultury to klucz dla dynamicznego i długofalowego rozwoju, stąd też Gmina Nowogródek Pomorski będzie starała się maksymalnie eksponować dostępne na jej terenie obiekty i usługi interesujące turystów.

Wszystko to ma doprowadzić do długofalowego rozwoju całego regionu.

IV. LISTA DZIAŁAŃ ZAPLANOWANYCH DO REALIZACJI

Działania zaplanowane do realizacji na terenie Gminy Nowogródek Pomorski w najbliższych latach:

1. Renowacja mauzoleum rodu von Borcke wraz z terenem przyległym w miejscowości Giżyn.
2. Rewitalizacja zabytkowych parków,
3. Budowa ścieżek rowerowych na obszarze Gminy Nowogródek Pomorski wykorzystujących potencjał jezior i lasów ,
4. Rekultywacja akwenu wodnego w miejscowości Kinice i Karsko,
5. Budowa ścieżek rowerowych na obszarze Gminy Nowogródek Pomorski.
5. Budowa Infrastruktury turystycznej w Parkach Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego (realizowany przez Zespół Parków Krajobrazowych) – także na obszarze Gminy Nowogródek Pomorski (Karsko, Kinice, Parzeńsko), w zakresie małej infrastruktury (wiaty, stoły, ławostoly zadaszone, witacze, kosze na śmieci, etc.)

Wykorzystanie potencjału endogenicznego Gminy Nowogródek Pomorski czyli jezior jako obszarów objętych ochroną ze względu na swój unikalny charakter, a także licznych zabytków, przyczyni się do udostępnienia turystom dziedzictwa naturalnego i kulturowego m.in. poprzez ukierunkowanie ruchu turystycznego na obszary cenne przyrodniczo oraz poprzez zwiększenie dostępności do tych lokalizacji.

Działania przewidziane do realizacji przyczynią się do ukierunkowania ruchu turystycznego do miejsc zagospodarowanych turystycznie, opartych na potencjale endogenicznym. Odpowiednie oznakowanie zwiększy dostępność do tych obszarów poprzez informowanie o znajdujących się w pobliżu atrakcjach turystycznych. To z kolei będzie miało wpływ na poprawę stanu środowiska naturalnego na danym obszarze, w lasach, na ścieżkach, ograniczając negatywne efekty tj. zanieczyszczanie środowiska, płoszenie zwierząt, niszczenie roślinności, niszczenie tarlisk ryb oraz zagrożenia pożarowe, wynikające często z nieświadomości i niewłaściwego użytkowania potencjału endogenicznego regionu.

Końcowym efektem realizacji działań będzie stworzenie silnych produktów turystycznych opartych na lokalnych i regionalnych potencjałach endogenicznych, wzajemnie się uzupełniających, popartych także działaniami podmiotów gospodarczych, które będą miały szanse się rozwinąć, a przez to powstaną także pośrednie miejsca pracy.